

НАСТАВНО – НАУЧНОМ ВЕЋУ ЕКОНОМСКОГ ФАКУЛТЕТА БЕОГРАД

На основу одлуке 1485/1 Наставно-научног већа од 30.3.2016. год., одређени смо у Комисију за оцену и одбрану докторске дисертације кандидата Сарић Радојице под насловом „*Одрживи рурални развој - концепт и мерење*“. Пошто смо проучили завршену докторску дисертацију подносимо следећи

ИЗВЕШТАЈ

о завршеној докторској дисертацији

1. Основни подаци о кандидату и дисертацији

Радојица Сарић је рођен 29. јануара 1982. године у Новом Саду. Економски факултет Универзитета у Београду, смер *Статистика, информатика и квантитативне финансије, опциона група Статистика*, завршио је 24. септембра 2008. године са просечном оценом 8,80. По завршетку основних академских студија уписао је мастер академске студије на Економском факултету у Београду – Студијски програм *Квантитативна анализа – модул Актуарство*, где је положио све испите предвиђене програмом са просечном оценом 9,56 и одбранио мастер рад 30. децембра 2010. године. Исте године уписао је докторске студије Универзитета у Београду, Студијски програм *Економија*. Испите предвиђене студијским програмом положио је са просечном оценом 9,78. Од 2008. године запослен је као истраживач-сарадник на *Институту за економику пољопривреде Београд*. Члан је Научног друштва аграрних економиста Балкана.

Докторанд Радојица Сарић као аутор или каоутор до сада је публикувао више научних и стручних радова различитог карактера и обима, у часописима, на скуповима од националног и међународног значаја, те неколико поглавља у монографијама, а који су резултат научно-истраживачког рада на домаћим и иностраним пројектима, стратегијама и студијама развоја, чији је носилац Институт за економику пољопривреде Београд. Објављени радови обухватају доминантно тематику **одрживог развоја**, са освртом на *еколошку економију, развојну економију, агроекономију и рурални развој*. Списак изабраних важнијих радова издвојен је у наставку:

Рољевић Светлана, Хамовић Владана, **Сарић Радојица** (2009): „*Органска пољопривреда у функцији одрживог развоја*“, часопис *Економске теме*, Економски факултет у Нишу, број 3, стр. 99-109, YU ISSN 0353-8648, UDK 502.131.1:338.43, UDC 33;

Рољевић Светлана, **Сарић Радојица**, Вуковић Предраг (2009): „*Значај и примена биолошких мера борбе у концепту одрживе пољопривреде*“, часопис *Економика пољопривреде*,

- Институт за економику пољопривреде Београд, број 4, стр. 617-626, YU ISSN 0352-3462, UDC 338.43:63, UDK 631.147;
- Вуковић Предраг, Рољевић Светлана, **Сарић Радојица** (2009): „*Стратешка опредељења за мултифункционални концепт пољопривреде и очување животне средине*“, часопис *Пољопривредна техника*, Пољопривредни факултет у Београду, вол. 34, број 4, стр. 45-52, YU ISSN 0554 5587, UDK 631 (059), UDK 628.4;
- Roljević Svetlana, **Sarić Radojica**, Vuković Predrag (2010): „*The significance of alternative fuels in agriculture in terms of global climatic changes*“, Scientific Papers Series „*Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development*“, University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine of Bucharest Romania, Faculty of Management, Economic Engineering in Agriculture and Rural Development, Vol. 10 (1), pp. 187-190, ISSN 1844-5640;
- Сарић Радојица**, Хамовић Владана, Катић Бранко (2010): „*Урбана агропривреда и одрживо обликовање отворених простора градова*“, часопис *Индустрија*, Економски институт, Београд, број 3, стр. 31-43, YU ISSN 0350-0373, UDK 33, UDC 338.43:711.4:502.131.1;
- Рољевић Светлана, **Сарић Радојица**, Оливер Петковић (2010): „*Имплементација стратегије развоја и надзор*“, поглавље у монографији „*Стратешко планирање развоја локалних заједница - Модел МЗ Глогоњ*“, Институт за економику пољопривреде Београд, стр. 261-277, ISBN 978-86-82121-84-8;
- Сарић Радојица**, Рољевић Светлана, Грујић Биљана (2011): „*Концептуализација одрживог развоја локалних заједница*“, часопис *Економика пољопривреде*, Институт за економику пољопривреде Београд, специјални бр. 1, књига I, вол. 58, стр. 193-201, UDC_{часопис} 338.43:63, UDK_{рад} 352.07:502.131.1, ISSN 0352-3462, CIP 33:63(497.11), COBISS.SR-ID 27671;
- Sarić Radojica**, Grujić Biljana, Roljević Svetlana (2011): „*Rural development as the backbone of sustainable local economic development*“, Thematic Proceedings of the International conference „*Rural development policies from the EU enlargement perspective*“, 8-9 September, Ечка, Institute of Agricultural Economics Belgrade, Serbia, pp. 65-74, ISBN 978-86-6269-004-3, CIP 341.217.02(4-672EU)(082) 631(4)(082), COBISS.SR-ID 188482828;
- Sarić Radojica**, Janjetović Radoja (2012): „*Agriculture, sustainability, climate changes and the crisis of energetic resources in the economy of the 21st century*“, Thematic Proceedings of the International Scientific Meeting „*Sustainable agriculture and rural development in terms of the Republic of Serbia strategic goals realization within the Danube region - preservation of rural values*“, 6-8th december, Tara - Serbia, Institute of Agricultural Economics Belgrade, pp. 539-555, ISBN 978-86-6269-018-0, CIP 631(4-924.5)(082) 338.434(082) 502.131.1(082) 330.15(082) 504:33(082), COBISS.SR-ID 195237900;
- Popović Vesna, **Sarić Radojica**, Jovanović Marijana (2012): „*Sustainability of agriculture in Danube basin area*“, *Journal Economics of Agriculture*, Institute of Agricultural Economics Belgrade, Vol. 59, No. 1, pp. 73-87, ISSN 0352-3462, UDC 338.43:63, UDC 631.147(282.243.7), CIP 33:63(497.11), COBISS.SR-ID 27671;
- Sarić Radojica**, Jeločnik Marko, Vesna Popović (2013): „*The indexing approach in measuring of sustainable society*“, *Journal Economics of Agriculture*, Institute of Agricultural Economics Belgrade, Vol. 60, No. 1, pp. 77-90, ISSN 0352-3462, UDC 338.43:63, UDC 005.121:502, CIP 33:63(497.11), COBISS.SR-ID 27671;
- Sarić Radojica**, Jovanović Marijana, Grujić Biljana (2013): „*Strategic planning of sustainable development of local communities - The case study*“, chapter 2 in book „*Sustainable Technologies, Policies, and Constraints in the Green Economy*“, Advances in Environmental Engineering and Green Technologies (AEEGT) Book Series, IGI Global USA, pp. 22-38, ISBN: 9781466640986.

Радојица Сарић је ангажован као члан истраживачког тима на више пројеката који су реализовани у прошлом или се реализују у текућем циклусу истраживања: (1) на пројекту основних истраживања бр. 149007 - „*Мултифункционална пољопривреда и рурални развој у функцији укључења Републике Србије у Европску унију*“, финансираног од стране Министарства науке и технолошког развоја Републике Србије (2006-2010); (2) на међународном пројекту *TECH FOOD - „Решења и интервенције за технолошки трансфер и иновације у прехранбеном сектору у регионима Југоисточне Европе“* у оквиру транснационалних програма за Југоисточну Европу (2009-2012); (3) на пројекту интегралних и интердисциплинарних истраживања бр. 46006 - „*Одржива пољопривреда и рурални развој у функцији остваривања стратешких циљева Републике Србије у оквиру Дунавског региона*“, финансираног од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (2011-2016); (4) на *STAR пројекту - „Стратешки развојни приоритети локалних сеоских заједница у функцији одрживе пољопривреде и руралног развоја“*, пројекат реформе пољопривреде у транзицији финансиран кроз шему конкурентских грантова под окриљем Министарства пољопривреде, трговине, шумарства и водопривреде (2010-2011); (5) у изради „*Стратегије развоја пољопривреде и руралног развоја општине Лајевац у периоду 2011-2015. год.*“ (2010-2011) као и „*Стратегије одрживог руралног развоја ГО Обреновац за период 2012-2022. год.*“ (2011-2012).

Радојица Сарић је завршену докторску дисертацију под насловом „*Одрживи рурални развој - концепт и мерење*“ предао у марту 2016. године. Дисертација има укупно 334 страна стандардног формата и подељена је у четири основна поглавља, уз уводна и закључна разматрања, као и прилог. Рад садржи 58 табеларних и 33 графичких приказа. У списку коришћене литературе наведена су 183 извора на енглеском и српском језику.

2. Предмет и циљ дисертације

Појам одрживог развоја прихваћен је у научној и стручној јавности како на глобалном нивоу¹, тако и на националном нивоу.² Основни циљ конструкције појма одрживог развоја је тежња ка спајању два наизглед контрадикторна елемента, попут одрживости као статичне категорије и развоја као динамичне категорије. Одрживи развој је конструкција новијег датума и односи се на унапређење квалитета људског благостања током времена. У раду је анализиран концепт који представља уравнотежени развој између економског раста, друштвеног прогреса и заштите животне средине који омогућује задовољење потреба садашњих генерација без угрожавања могућности будућих генерација да задовоље сопствене потребе. *Суштина концепта одрживог развоја* је обезбеђивање могућности континуитета развојног процеса на складном нивоу и усклађивање интереса садашњих и будућих генерација кроз интегрално обухватање и подједнако уважавање економских, друштвених и еколошких аспеката развоја. *Концепт одрживог развоја* заснива се на *трострукој циљној функцији* која обухвата *раст* (економија), *прогрес* (друштво) и *заштиту* (животна средина), при чему је тежиште на квалитету сваке од компоненти. Свако појединачно сагледавање троструке циљне функције, као и давање приоритета једној циљној функцији у односу на друге две, представља увод у развој који је дугорочно посматрано неодржив.

Концепт одрживог развоја настоји да обезбеди *синергетске* развојне ефекте који смањују, па и искључују „*trade-off*“ између економије, друштва и животне средине, а који су у функцији

¹ Светска комисија за животну средину и развој УН позната као Брунтландова комисија објавила је 1987. године Извештај под називом „*Наша заједничка будућност*“ и дефинисала појам одрживог развоја.

² Године 2008. усвојена је „*Национална стратегија одрживог развоја Републике Србије*“.

заштите опште добробити сваког друштва. Значајан допринос таквом приступу може да пружи, управо, *рурални развој* као концепт који представља један од катализатора одрживог развоја кроз свој *мултидимензионални развојни прилаз* који покрива више аспеката развоја, попут *просторног, демографског, економског, друштвеног и еколошког*, с циљем да се *унапреди квалитет живота становништва и очува природно окружење*. Овакав мултидимензионални развојни прилаз у поимању руралног развоја као концепта, у себи свакако, садржи и могућу перспективу транзиције развојне парадигме. Наиме, рурални развој има значајну улогу у друштвено-економском развоју сваке земље, али и с аспекта заштите животне средине као амбијента у коме егзистира становништво. У том контексту може се рећи да *одрживи рурални развој* представља концепт, комплексну област развоја и савремену развојну филозофију. *Одрживи рурални развој може се посматрати као стратешки значајна појавна форма концепта одрживог развоја* која интегрише и усаглашава економске, друштвене и еколошке развојне аспекте руралних подручја. Концепт одрживог руралног развоја се може боље, јасније и једноставније сагледати кроз приступ композитног индекса. Као индикатор може се користити индекс одрживог руралног развоја који представља квантификовану информацију која помаже да се објасни, односно опише актуелно стање одређене развојне појаве/процеса. Показатељ обједињује више саставних компоненти, односно састоји се из већег броја парцијалних индекса као интегралних делова који на специфичан начин детерминишу изабрану развојну појаву/процес.

Предмет научно-истраживачког рада у оквиру докторске дисертације је теоријска анализа концепта одрживог руралног развоја као савремене развојне парадигме, као и испитивање могућности мерења одрживости развоја руралних подручја. *Основни циљ научно-истраживачког рада у оквиру ове докторске дисертације* је везан за теоријска одређења компоненти одрживости развоја руралних средина и креирање композитног индекса који пружа могућност рангирања нивоа одрживости развоја руралних подручја у одређеном моменту. Анализа је извршена на примеру земаља Европске уније.

Адекватно дефинисана и актуелна тема истраживања и добро структуриран рад омогућили су кандидату остваривање вишесмерних циљева. У научно-истраживачком смислу, рад пружа могућност бољег разумевања концепта одрживог развоја руралних подручја. Осим тога, закључци до којих је кандидат дошао јасно указују на потребу формулисања новог развојног концепта који представља стратешки значајну појавну форму концепта одрживог развоја. Приступ композитног индекса подразумева интегрално обухватање и истовремено уважавање економског, друштвеног и еколошког аспекта развоја руралних подручја, а у раду је тестиран на примеру земаља ЕУ.

3. Основне хипотезе од којих се полазило у истраживању

У раду су тестиране и доказане следеће основне хипотезе:

- 1) Ако традиционални приступ развоју у форми једнодимензионалног сагледавања савременог развојног окружења није адекватан, онда је неопходна транзиција развојне парадигме ка алтернативном приступу развоју који је мултидимензионалан и одржив.
- 2) Алтернативни приступ развоју у форми концепта одрживог развоја добија на значају као савремена развојна парадигма која интегрално обухвата економију, друштво и животну средину.
- 3) На глобалном нивоу за економски развијене земље, као и земље у развоју, достизање одрживог развоја током времена постаје у значајној мери ограничено с аспекта индекса хуманог развоја и еколошког отиска.

- 4) Рурални развој као концепт представља могућу перспективу транзиције развојне парадигме.
- 5) Ниво одрживог руралног развоја могуће је мерити на основу композитног индекса као синтетичког индикатора и агрегатне мере формирањем 3 парцијална индекса, уз помоћ параметара које репрезентују званични статистички показатељи о руралном развоју земаља.
- 6) Постојећи модел политике руралног развоја ЕУ у функцији је промовисања одрживог руралног развоја.

4. Опис садржаја (структуре по поглављима) дисертације

Структуру научно-истраживачког рада по поглављима у оквиру докторске дисертације чине логички конципирани, међусобно повезани и комплементарни делови који су саставни део предметне проблематике као целине, укључујући преглед табела, графикона, скраћеница, апстракт на српском и енглеском језику, увод, закључак, прилог, као и списак коришћене домаће и иностране литературе. Рад је подељен у шест поглавља.

Први део докторске дисертације су уводна разматрања посвећена актуелности, основним мотивима, полазној основи, предмету, основном циљу, значају, полазним хипотезама као основним питањима и примењеној методологији.

Други део докторске дисертације је поглавље под називом „Концепт одрживог развоја као алтернативни приступ развоју- савремена развојна парадигма“. У овом поглављу објашњена су два аспекта истраживања предметне проблематике. *Први део* овог поглавља се односи на разматрање конвенционалне економске доктрине, при чему је тежиште на транзицији развојне парадигме, што подразумева креирање алтернативног приступа развоју. *У другом делу* овог поглавља ближе се разматра концепт одрживог развоја као савремена развојна парадигма, при чему је тежиште на генези развоја концепта и анализи актуелног стања у предметној области истраживања.

Трећи део докторске дисертације чини поглавље под називом „Рурални развој као концепт и могућа перспектива транзиције развојне парадигме ка одрживом развоју“. У оквиру *првог дела* овог поглавља детерминише се концептуални оквир руралног развоја са освртом на одрживу конотацију приступа. Ово подразумева разматрање основних одредница руралности, указивање на рурално окружење као развојну детерминанту одређеног подручја, сагледавање основних аспеката концепта руралног развоја, али и дефинисање одрживог руралног развоја као савременог развојног концепта. У оквиру *другог дела* овог поглавља анализира се рурални развој ЕУ кроз разматрање основних обележја, дефинисање модела политике руралног развоја и сагледавање концепта одрживог руралног развоја путем стратешких докумената из предметног домена.

Четврти део докторске дисертације односи се на поглавље под називом „Концептуално обликовање одрживог руралног развоја као нове развојне синтагме“. Детаљно је објашњена трострука циљна линија која означава јединство економских, социјалних (друштвених) и еколошких циљева развоја. На крају овог поглавља дат је критички осврт на концепт одрживог руралног развоја кроз разматрање дилеме европска рурална будућност - сан или стварност.

Пети део докторске дисертације носи наслов "Концепт одрживог руралног развоја земаља ЕУ кроз модел композитног индекса". *Први део* овог поглавља чине разматрања индексног приступа у мерењу развојних феномена на основу индикатора.

Сходно томе, посматрани су различити индикатори, а посебна пажња је посвећена приступу композитног индекса. Претходно је сагледана и објашњена мултидимензионалност развојног феномена као основа за формирање композитног индекса. *Други део* овог поглавља ближе дефинише механизма за креирање композитног индекса одрживог руралног развоја на примеру земаља ЕУ. Дат је свестран преглед различитих методологија које се користе у предметном домену истраживања. Коришћена је статистичко-информациона база индикатора развоја руралних подручја у ЕУ. *Трећи део* овог поглавља обухвата анализу положаја земаља ЕУ на основу композитног индекса одрживог руралног развоја кроз парцијални и синтетички обухват као користан пример за практичну проверу теоријски дефинисане методологије мерења одрживости. Овај део докторске дисертације обухвата стратешко повезивање композитног индекса одрживог руралног развоја и модела политике руралног развоја ЕУ кроз: 1) рачуно анализу политике руралног развоја ЕУ као инструмента за поређење структурних перформанси и таргетирање композитног индекса одрживог руралног развоја, 2) сценарио анализу (не)одрживих трендова руралног развоја ЕУ на основу гепова у структурним мерама политике и интегралним компонентама композитног индекса, и 3) „SWOT“ анализу критичних фактора развојног окружења као основу стратешког планирања одрживог руралног развоја ЕУ.

Шести део докторске дисертације представља својеврсни резиме свих значајнијих налаза до којих је кандидат дошао у току свеукупног истраживања пријављене и одобрене проблематике. ***Закључна разматрања*** посвећена су оствареним резултатима, уз осврт на научно-стручну релевантност кроз теоријски и практични допринос, и постојећим ограничењима и могућим правцима даљег научно-истраживачког рада у предметној области.

САДРЖАЈ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ ПО ПОГЛАВЉИМА

1. УВОД

- 1.1. Основни мотив као полазна основа научно-истраживачког рада
- 1.2. Предмет, основни циљ и значај научно-истраживачког рада
- 1.3. Полазне хипотезе научно-истраживачког рада
- 1.4. Примењена методологија као концептуални оквир научно-истраживачког рада
- 1.5. Осврт на структуру научно-истраживачког рада

2. КОНЦЕПТ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА КАО АЛТЕРНАТИВНИ ПРИСТУП РАЗВОЈУ- САВРЕМЕНА РАЗВОЈНА ПАРАДИГМА

- 2.1. Транзиција развојне парадигме ка алтернативном приступу развоју
- 2.2. Дефинисање и основне карактеристике концепта одрживог развоја
- 2.3. Различита гледишта на концепт одрживог развоја и могућа ограничења у спровођењу
- 2.4. Релевантност концепта одрживог развоја
- 2.5. Концепт одрживог развоја кроз упоредну анализу еколошког отиска и индекса хуманог развоја
- 2.6. Сценарио приступ у сагледавању основних изазова концепта одрживог развоја

3. РУРАЛНИ РАЗВОЈ КАО КОНЦЕПТ И МОГУЋА ПЕРСПЕКТИВА ТРАНЗИЦИЈЕ РАЗВОЈНЕ ПАРАДИГМЕ КА ОДРЖИВОМ РАЗВОЈУ

- 3.1. Основни аспекти концепта руралног развоја
 - 3.1.1. Појам руралног подручја
 - 3.1.1.1. Основне карактеристике и функције руралног подручја
 - 3.1.1.2. Однос између руралног и урбаног подручја
 - 3.1.2. Дефинисање концепта руралног развоја

- 3.1.3. Парадигматска промена концепта руралног развоја
- 3.1.4. Значај и основни изазови концепта руралног развоја
- 3.2. Осврт на рурални развој ЕУ
- 3.2.1. Основна рурална обележја ЕУ
- 3.2.2. Политика руралног развоја ЕУ
- 3.2.3. Стратегија „Европа 2020“ као нови стратешки оквир политике руралног развоја ЕУ

4. КОНЦЕПТУАЛНО ОБЛИКОВАЊЕ ОДРЖИВОГ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА КАО НОВЕ РАЗВОЈНЕ СИНТАГМЕ

- 4.1. Дефинисање концепта одрживог руралног развоја
- 4.2. Трострука циљна функција концепта одрживог руралног развоја
- 4.3. Рурални капитал као окосница концепта одрживог руралног развоја
- 4.4. Формални и партиципативни приступ у разматрању концепта одрживог руралног развоја
- 4.5. Улога и значај концепта одрживог руралног развоја
- 4.6. Глобална иницијатива за успостављање концепта одрживог пољопривредног и руралног развоја
- 4.7. Концепт одрживог руралног развоја ЕУ - сан или стварност

5. КОНЦЕПТ ОДРЖИВОГ РУРАЛНОГ РАЗВОЈА ЗЕМАЉА ЕУ КРОЗ МОДЕЛ КОМПОЗИТНОГ ИНДЕКСА

- 5.1. Модел композитног индекса у мерењу мултидимензионалних развојних феномена
- 5.1.1. Појам индикатора и индекса
- 5.1.2. Дефинисање композитног индекса
- 5.1.3. Креирање композитног индекса
- 5.2. Осврт на модел композитног индекса одрживог руралног развоја
- 5.2.1. Појам и основни аспекти индикатора руралног развоја
- 5.2.2. Методолошка шема индикатора руралног развоја
- 5.2.3. Статистичко-информациона база података о индикаторима руралног развоја
- 5.2.4. Појам и основне димензије композитног индекса одрживог руралног развоја
- 5.2.5. Методологија креирања композитног индекса одрживог руралног развоја
- 5.3. Креирање и анализа модела композитног индекса одрживог руралног развоја земаља ЕУ
- 5.3.1. Економски индекс руралног развоја као подиндекс
- 5.3.1.1. Селекција индикатора у структури економског индекса
- 5.3.1.2. Формирање и израчунавање економског индекса
- 5.3.1.3. Тумачење и анализа економског индекса
- 5.3.2. Друштвени индекс руралног развоја као подиндекс
- 5.3.2.1. Селекција индикатора у структури друштвеног индекса
- 5.3.2.2. Формирање и израчунавање друштвеног индекса
- 5.3.2.3. Тумачење и анализа друштвеног индекса
- 5.3.3. Еколошки индекс руралног развоја као подиндекс
- 5.3.3.1. Селекција индикатора у структури еколошког индекса
- 5.3.3.2. Формирање и израчунавање еколошког индекса
- 5.3.3.3. Тумачење и анализа еколошког индекса
- 5.3.4. Композитни индекс одрживог руралног развоја као модел
- 5.3.4.1. Формирање и израчунавање композитног индекса
- 5.3.4.2. Тумачење и анализа композитног индекса
- 5.3.4.3. Упоредна и корелациона анализа парцијалних и композитног индекса
- 5.3.4.4. Визуелизација модела композитног индекса
- 5.3.4.5. „SWOT“ анализа модела композитног индекса

6. ЗАКЉУЧАК

- 6.1. Остварени резултати и теоријско-практични допринос научно-истраживачког рада

ДОДАТАК ЛИТЕРАТУРА

5. Методе које су примењене у истраживању

Имајући у виду предмет и основни циљ научно-истраживачког рада примењен је комплексан, холистички и мултидисциплинаран теоријско-методолошки приступ у дефинисању и анализи предметне проблематике. Наиме, примењена методологија као концептуални оквир научно-истраживачког рада у оквиру докторске дисертације заснива се на теоријско-емпиријском истраживању кроз квалитативну, квантитативну и компаративну анализу. Како се у овој дисертацији обрађује нови теоријски концепт, истраживање је заснивано на примени општих метода научног рада (индуктивна и дедуктивна метода, метода анализе и синтезе, метода апстракције и конкретизације). У раду је коришћена и дескриптивна метода за описивање различитих појава, процеса и стања, кроз прикупљање, обраду, вредновање и интерпретацију одговарајућих података и чињеница, а ради појашњавања њихових основних обележја и извођења закључака. Каузална метода је примењена кроз методолошки приступ анализе односа између индикатора економије, друштва и животне средине. Методе су међусобно повезане, произилазе једна из друге. Компаративна метода је коришћена за упоређивање одређених појава, процеса и односа, кроз утврђивање сличности, односно различитости у испољавању њиховог понашања. Ова метода је веома значајна у раду у делу у коме се разматрају упоређивања појава по хоризонтали и вертикали кроз стварање попречних пресека, односно одговарајућим укрштањем и коришћена је приликом анализе студије случаја – политике рурланог развоја и одрживости у ЕУ. Уједно, коришћена је и историјска метода као метода која плански узима у обзир одговарајуће чињенице из прошлости тако што реконструира хронологију развоја одређеног процеса, појаве и догађаја, с циљем да се јасније и боље сагледа садашњост, али и открије будућност. Метода класификације, која се заснива на специјализацији кроз целовиту и доследну системску поделу одређеног општег појма или става на посебне групе сродних појмова према одређеном критеријуму, је примењена у разматрању одређујућих појава и феномена као што је нпр. дихотомија у смислу одговарајуће специјализације појма на један позитиван и њему противречан појам (одрживост и неодрживост).

У анализи су коришћени секундарни извори података из различитих релевантних научних и стручних публикација, домаће и иностране литературе, као и из званичних статистичких публикација ЕУ. У истраживању посматране проблематике примењене су и статистичко-математичке методе. У ту сврху коришћени су парцијални индекси (економски, друштвени и еколошки) и композитни индекс заснован на геометријској средини наведених подиндекса. На крају, коришћена је „SWOT“ анализа развојног окружења која обухвата дефинисање критичних фактора - с једне стране снага и слабости, а с друге стране могућности и претњи. Снаге и могућности су представљене као позитивни критични фактори који детерминишу развојно окружење с аспекта садашњости, док слабости и претње представљају негативни критични фактори који детерминишу развојно окружење с аспекта будућности. Оба ова аспекта представљају основу за стратешко планирање. У раду је дата и оцена постојећих решења у домену руралног развоја на примеру ЕУ (студија случаја).

6. Остварени резултати и научни допринос

Тема докторске дисертације је од изузетног значаја будући да доприноси проширењу и осавремењавању научно-сазнајног фонда у области економског развоја и политике. Наиме, докторска дисертација кандидата Радојице Сарића доприноси систематизацији, конкретизацији и унапређењу досадашњих теоријских и практичних сазнања о комплексности, мултидимензионалности и комплементарности два развојна концепта (одрживи и рурални развој).

Актуелност, основни мотиви и полазна основа научно-истраживачког рада у оквиру ове докторске дисертације произилазе из чињенице да одрживи развој као концепт представља релативно нов феномен. То је и једна од најактуелнијих тема данашњице, у светским оквирима, имајући у виду развојне приоритете савременог друштва. Реч је о савременој развојној парадигми која, полазећи од актуелних и нагомиланих проблема у свету, настоји да одговори на основне глобалне изазове будућности људске популације, кроз интегрално посматрање економије, друштва и животне средине. Економска криза, енергетска криза, еколошка криза, али и криза хране, последица су традиционалног приступа развоју у форми једнодимензионалног сагледавања савременог развојног окружења. Сходно томе, у раду се истиче да је неопходна транзиција развојне парадигме ка алтернативном приступу развоју који је мултидимензионалан. Формулисање приступа композитног индекса за мерење одрживог руралног развоја било би од суштинске важности за економски развијене земље, али и земље у развоју, јер би допринело стварању стратешки детерминисаног развојног оквира који треба да омогући: (1) интегралност економског, друштвеног и еколошког аспекта развоја руралних подручја; (2) мониторинг и евалуацију достигнутог нивоа одрживог руралног развоја, што је од изузетног значаја с аспекта будуће имплементације одговарајућих структурних мера политике руралног развоја.

Практични значај научно-истраживачког рада у оквиру докторске дисертације огледа се у: (1) дефинисању и имплементацији механизма за интегрално обухватање и мерење међузависности економског, друштвеног и еколошког аспекта развоја руралних подручја, у смислу сагледавања и праћења нивоа одрживог руралног развоја одређене територије, што представља добру полазну основу за будућа истраживања овог проблема; (2) конципирању методолошког оквира за спровођење сценарио анализе и стратешког планирања, као полазне основе за вођење адекватне развојне политике у домену руралних подручја, а у функцији достизања и очувања одрживог руралног развоја одређене територије.

У разматраној докторској дисертацији кандидата Радојице Сарића посебну вредност чини свестрано валоризован значај концепта одрживог развоја с аспекта примене у различитим научним и стручним областима. Реч је о алтернативном приступу развоју који даје одговоре на глобалне изазове у функцији превазилажења постојећих облика развојне неодрживости руралних подручја, пре свега социјалне и еколошке. У практичном смислу, истраживање омогућава побољшање постојећих и стварање нових политика руралног развоја које би у потпуности уважавале основне принципе концепта одрживог развоја руралних подручја. У том смислу је омогућено креирање свеобухватнијих стратегија руралног развоја које су у функцији достизања жељеног нивоа одрживости. Посебно се истиче научна и практична вредност анализе имплементираних структурних мера по осам политику руралног развоја ЕУ са оствареним вредностима композитног индекса одрживог руралног развоја. Налази су вишеструко корисни и за вођење политике руралног развоја у Србији.

7. Закључак

На основу анализе и оцене остварених резултата у докторској дисертацији кандидата **Сарић Радојице** под називом *"Одрживи рурални развој - концепт и мерење"*, Комисија констатује да је кандидат успешно обрадио одобрену тему и испунио задати циљ истраживања. Докторска дисертација у потпуности одговара критеријумима и захтевима за писање овакве врсте рада и у складу је с Пријавом коју су одобрили Наставно-научно веће Економског факултета Универзитета у Београду и Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду како у погледу предмета, циља и метода истраживања, тако и у погледу садржаја. Комисија закључује да је проблематика изложена у раду значајна како за управљање развојем на националном нивоу, тако и у ширем теоријско-методолошком смислу. Третирана је релативно нова тема која подразумева транзицију развојне парадигме ка алтернативном приступу који је мултидимензионалан и дугорочно у складу са троструком циљном линијом као приоритетом развоја савременог друштва.

Имајући све наведено у виду, Комисија предлаже Наставно-научном већу да прихвати извештај о оцени докторске дисертације под насловом: *„Одрживи рурални развој - концепт и мерење“* и кандидату **Сарић Радојици** одобри јавну одбрану рада.

У Београду, 18. април 2016. год.

Чланови Комисије

1. Проф. др Жаклина Стојановић
2. Проф. др Радмила Драгутиновић-Митровић
3. Проф. др Биљана Јовановић Гавриловић
4. Проф. др Гојко Рикаловић
5. Проф. др Радмило Пешић